چیاکانی ئوسترالیا

سەبارەت بە دروست بوونی چیاکان لە کیشوەری ئوسترالیا ئەویش وەکو هەموو پارەچەکانی گۆی زەوی لەبەر جولەی پلێتەکان شێوەکانی رووی زەوی دروست بوونی شێوەکانی گۆی زەوی ئوسترالیا بەشێک بوون لە کیشوەری جواندوالاند ماوەی دیاری کراو توشت شکان بووە لەگەل هەلکشان و داکشان رووبەرە ئاویەکان کە ئەمانە بویتە مایەی دروست بوونی چیاکانی ئوسترالیا گرینگترین ئەم جولانە لە سەردەمی (کریتاسی) کە بە قۆناغی سەبارەت بە زال بوونی رووبەرە ئاویەکان بەسەر زەوی ئوسترالیا لەناوەراستی سەردەمی جیۆلۆجی ٣م لە ئوسترالیا بەرزبۆتەوە بەسەر رووبەرە ئاویەکان بە تایبەتی بەشی رۆژهەلات کە بەردەوامی لە پرۆسەی نویێ بوونەوە لەگەل بوونی چارەکیە گرکانیەکان ئەگەر باسی جیۆلۆجیای بەردەکان بکەین لە ئوسترالیا پێویستە دابەش بکەین بۆ ئەو ماوانەی

یەکەم:- ماوەی کۆن :ئەمەش دەگەرێتەوە بۆ چاخی کاامبری وە پێش کامبری یەکەم دروست بوونی چیاکانی ئوسترالیا دەستی پێکردوە بەردی ئەم چاخە کۆن و رەقن لە ڤیکتۆریا بە دەردەکەون لە هەمان کاتیشدا زۆربەی زۆری چیا بەرزەکان لەو ناوچەدا هەن لەگەل بوونی کۆمەلێک کاتی دەگمەن وەک یۆرانیۆم لەباکوری ئوسترالیا

دووەم :-ماوەی دووەم: کە بیتە مایەی دروست بوونی کۆمەلێک دەلتای کەناری کە دەوری چیاکاندا دەسورێتەوە، لەچاخی ئۆردۆفیشی ئوستراليا لە ژێر ئاودا بوو بەلام لە کۆتای ئەم سەردەمەوە لە چاخی (سریۆلی) ئوسترالياا بەرزبۆتەوە بە نیشتەنی کۆمەلێک پاشماوای رەق (لە رۆژئاوای ئوستراليا(نیوساوث وێلز ، ڤیکتۆریا ،

لەچاخی دیڤۆنی: ئاوی زەوی ئوستراليا داپۆشیوە ئەمەش بۆتە مایەی دروست بونی کۆمەلێک بەردی نیشتەنی وەدواتر ئوستراليا بەرز بۆتەوە بە سەر ئاو لە چاخی تەباشیری ئوستراليا وەک دورگەی لێهاتوە لە چاخی بالیۆسین ئوستراليا بە ئاو بە خۆی داپۆشیوە بۆ بە پرۆسەکانی کەشکاری و رامالین زۆر بووە بۆیە پرۆسەی دروست بوونی بەرزی و نزمی نوێ بۆتەوە لە قۆناغەکانی دواتر وە دوای بەرز بوونەوەی ئوستراليا بەسەر ئاو چیاکانی رۆژئاوای ئوستراليا دروست بوون لە چاخی بلاستۆسین زەوی ئوستراليا بە تەواوی بەستەلەک لەگەل چالاکی هەندێک لە گرکانەکان

جوگرافیای چیاکان :

چیاکانی ئوسترالیا :

ئوسترالیا بەگشتی وەک دوورگەیەک بەدەردەکەویت کەوا دەورەدراوە بە ئاو لەماوەی جیۆلۆجی یەکەم کە بە ماوەی کۆن ناسراوە ڕووبەرە ئاویەکان زالبوون لەسەر بەشێک لە زەویەکانی ئووسترالیا وەلێرەدا یەکەم قوناغی دروست بوونی چیاکان بوو کە بە چیای بچوک ناسرابوون بەرزیان لە هەزار تێپەر ناکات وەک (مکدۆناڵ و چیاکانی موسگریفت) لەڕۆژهەڵاتی باشوری ئوسترالیا لەبەشی ڕۆژ هەلاتی ئوسترالیا زەوی بەرزبوویتەوە کەلەکۆتای چاخی یەکەمدا بوویتە مایەی دروست بوونی چیاکانی ئەلبی ئوسترالیا وە لەم بەشە پێکهاتبوو لە کۆمەڵێک چیای پێچاو پێچ کە بەرزن و لێوار تیژن بەڵام لێژی کەم وە ئەم چیایانە درێژ دەبنەوە لە وڵاتی (ڤیکتۆریا و نیوساوس وێلز) بەدرێژایی ئەم ماوەیە هەتاکو ناوەڕاستی چاخی سێیەم بۆ ماوەی سێ جار زاڵ بون و کشانەوەی ئاو لەزەویەکانی ئوسترالیا دووبارە بویتەوە وە سەبارەت بە بەردەکان بەردی ماوەی کۆن بریتیە لە بەردی ڕەق بەبەراورد بە چاخی نوێیەکان کە بەردەکانی نیشتوە ، لەچاخەکانی اوردو فیشی و سیلیۆری کۆمەڵێک بەردی خەلۆز بەتایبەتی وڵاتی

(تسمانیا و نیو ساوس وێلز) دروست بوون لەچاخی بالیۆسین کۆمەڵێک کانزای دەگمەن دروست بوون وەک (یۆرانیۆم) وەهەروەها پرۆسەکانی کەشکاری و رامالین بەردەوام بون هەروەها بەشەکانی رۆژئاوای کیشوەرەکە بەرزتربوینەوە لەسەر ئاستی دەریاوە گرینگترین چیاکانی (کۆسیۆسکو 1310پێیە) لە نیۆ ساوس وێلز .

چیاکانی تۆپقاڵ :

بەشێکن لە زنجیرە چیاکانی ئەتلەسی گەورە بەرزیان دەگاتە (4167 مەتر) وەبەرزترین لوتکەیە لە باکوری ئەفریقا لەبەردی ئاگرین و رەق پێکدێت بەڵام بەشەکانی خوارەوە لەبەردی نیشتو پێک دێت کە ناسراون بە بەردی چاخی تەپەشیری لەدەریای ناوەڕاست لە باکوری درێژ دەبیتەوە بەرەو زەریای ئەتلەس لە رۆژئاوا وە بەبیابانی گەورە لە باشور کۆتایی پیدێت وەهەروەها لە کۆمەڵێک چیای گرکانی پێک دێت .

زنجیرەی تۆرۆس:

دەکەوێتە باشوری تورکیا بەتایبەتی باشوری ڕۆژهەڵاتی ئەنادۆل وە لە دەریاچەکانی ڕۆژئاوای تورکیا کۆتایی دێت زنجیرە چیای (جیلۆ) بەرزترین لوتکەیە کە بەرزی دەگاتە 1468 مەتر بەرەو ڕۆژئاوا درێژ دەبیتەوە وە بەدەوری کەنداوی ئەنتالیا دەسوڕێتەوە لەم بەشە کۆمەڵێک چیا لە خۆ دەگرێت وەک (ئە لمە) کە بەرزی دەگاتە 3086 مەتر لەم چیایانە پرۆسەی ڕامالین زۆرە لەبەر زۆری لێژیان دەکرێت چیاکانی تۆرۆس دابەش بکەین بۆ سێ بەش

یەکەم /تۆرۆسی ڕۆژئاوا

دووەم /تۆرۆسی ڕۆژهەڵات وەک چیاکانی مەلاتیا

سێیەم /تۆرۆسی ناوەڕاست وەک چیاکانی بولگار .

چیاکانی زاگرۆس :

لەباشوری ڕۆژئاوای ئێران بەرەو ڕۆژهەڵاتی تورکیا و باشوری عێراق درێژ دەبیتەوە درێژی دەگاتە 1600کم و پانی 40 کم و بەرزیەکەی 2519 مەترە کۆمەڵێک دارستانی چیای لێیە لەگەڵ بونی گژوگیای جۆراو جۆر لەبەر ئەوەی لە

وەرزی زستان زیاتر لە هەزار ملیمەتر باران دەبارێت بەشەکانی باشورو ڕۆژئاوای بەرزی زیاترە کە دەگاتە 4548مەتر بەتایبەتی باشوری دەریاچەی (ئورمیە) لەگەڵ بوونی ڕووبار کە هەڵدەقوڵێت لەگەڵ بونی کۆمەڵێک کەنداو کە بەردەکانی دەگەڕێتەوە بۆ پێش کامبری و بالیۆ سین.